

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

Навчально-науковий
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН ІМЕНІ
О.М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО

КАФЕДРА
ПЕДАГОГІКИ І МЕТОДИКИ
ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ ТА СУСПІЛЬНИХ
ДИСЦИПЛІН

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
**ПСИХОЛОГІЯ ТА ЕТИКА
ПЕДАГОГІЧНОГО
СПІЛКУВАННЯ**

Освітній ступінь
Галузь знань
Спеціальність
Освітньо-професійна програма
Кількість кредитів
Рік підготовки, семестр
Компонент освітньо-професійної програми
Дні занять
Мова викладання
Консультації

Викладач
Контакти

магістр
01 Освіта/Педагогіка
011 Освітні, педагогічні науки
Педагогіка вищої школи
4
5 рік, ІХ семестр
обов'язковий
згідно з розкладом
українська
середа 13.00–14.20;
п'ятниця 13.00–14.20 (110 кабінет).
Шолох Олена Анатоліївна
E-mail: osholoh72@gmail.com

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни «Психологія та етика педагогічного спілкування» полягає у формуванні у здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти системи наукових уявлень щодо психології педагогічного спілкування, розвиток професійної компетентності завдяки засвоєнню знань в галузі психології ділового спілкування, спонуканні до налагодження ефективної психолого-педагогічної взаємодії з учасниками педагогічного процесу.

Завдання навчальної дисципліни:

- оволодіння та подальше вільне оперування професійною термінологією, використовуваною в даній сфері практичної діяльності;
- розкрити взаємозв'язки міжособистісного спілкування з іншими формами комунікативних процесів;
- характеризувати міжособистісну комунікативну взаємодію учасників педагогічного спілкування;
- формувати у студентів навичок аналізу смислів за змісту повідомлень та діалогів у комунікативних актах;
- розкрити особливості використання психологічних знань про комунікативні процеси у формуванні комунікативної компетентності, навичок рефлексії та емпатії, ефективної комунікації у педагогічній взаємодії.

Предметом вивчення є сучасні освітні технології та методичні можливості їх застосування в освітньому процесі, зокрема при практичному оволодінні відповідними навичками, уміннями щодо використання психологічних знань про комунікативні процеси.

Програма навчальної дисципліни складається з двох змістових модулів:

1. Сприймання та розуміння у комунікації.
2. Шляхи підвищення ефективності педагогічного спілкування.

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Шифр згідно ОПП	Компетентності
ЗК 1.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу
ЗК 2.	Здатність поєднання нових знань з отриманим досвідом, вміння працювати автономно. Здатність до пошуку та диференціації інформації з освоєння нових методів дослідження.
ЗК 3.	Здатність генерувати нові ідеї та пристосовуватися до мінливих умов середовища, ініціативність.
ЗК 4.	Здатність розвивати свій загальнокультурний та професійний рівень. Здатність до критики та самокритики.
ЗК 5.	Здатність працювати в міждисциплінарній команді.
ЗК 6.	Здатність до публічних, ділових та наукових комунікацій. Здатність спілкуватися з експертами з інших галузей.
ЗК 7.	Здатність працювати в міжнародному середовищі.
ЗК 8.	Навички усного та письмового спілкування рідною мовою, володіння іноземною мовою, культура мовлення, навички наукового письма, вміння спілкуватися з непрофесіоналами галузі тощо.
ЗК 9.	Вміння провести презентацію з метою популяризації певних ідей, власних розробок.
ЗК 10.	Здатність дотримуватися загальних етичних норм, розуміння культур та традицій інших країн, вміння спілкуватися з урахуванням відмінностей та впливу культури інших, уміння працювати в міжнародному контексті.
ЗК 11.	Здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях професійної діяльності.
ФК 2.	Здатність до створення освітнього середовища, що забезпечує якість освіти, забезпечувати міжпредметні зв'язки.
ФК 3.	Здатність розробляти комплексне навчально- методичне забезпечення навчальної дисципліни.
ФК 5.	Здатність застосовувати інноваційні педагогічні технології з урахуванням особливостей підготовки фахівців за різними спеціальностями, реалізувати здоров'язбережувальний підхід в організації освітнього процесу.
ФК 7.	Здатність застосовувати діагностичний інструментарій оцінювання академічних досягнень здобувачів освіти.
ФК 8.	Здатність будувати ефективну комунікативну взаємодію із суб'єктами освітнього процесу.
ФК 9.	Здатність до рефлексії в процесі розв'язання професійних завдань, до самоосвіти і професійного самовдосконалення.
ФК 10.	Здатність створювати просвітницькі програми популяризації освіти, науки та культури.
Програмні результати навчання	
ПРН-4.	Знати основи професійної діяльності викладача вищої школи, шляхи формування педагогічної майстерності.
ПРН-5.	Знати загальні методи прийомів групової роботи в тренінгу, основні базові положення теорії спілкування, види, стилі, техніки професійно-педагогічного

	спілкування.
ПРН-1.	Вміти створювати продукти навчального та навчально-методичного спрямування.
ПРН-2.	Вміти підготувати та провести на високому методологічному, дидактичному та методичному рівнях різні види навчальних занять.
ПРН-7.	Вміти використовувати теоретичні знання й практичні навички організації зв'язків з громадськістю та засобами масової інформації для вирішення завдань освітнього процесу закладів вищої освіти.
ПРН-9.	Вміти коригувати свою поведінку у процесі комунікації, презентувати навчальну інформацію в документальній та електронній формах.
ПРН-10.	Вміти здійснювати вплив на здобувачів вищої освіти, їх погляди, позицію, допомагаючи в особистісному і професійному становленні майбутнього фахівця.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма						Заочна форма						
	усього	включно з					усього	включно з					
		л	пр	лаб	інд	срс		л	пр	лаб	інд	срс	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Змістовий модуль 1. Сприймання та розуміння у комунікації.													
Тема 1. Предмет психології спілкування	16	4	2	-	-	10	20	2	2	-	-	16	
Тема 2. Сутність психолого-педагогічного спілкування.	18	2	2	-	-	14	14	2	-	-	-	12	
Тема 3. Особливості психології та етики педагогічного спілкування.	14		2	-	-	12	18	2	2		-	14	
Тема 4. Принципи психології та етики педагогічного спілкування.	12	2	2			8	10					10	
Тема 5. Категорії етики у психолого-педагогічній взаємодії.	10	4	2			4	12					12	
Разом за змістовим модулем 1	70	12	10	-	-	48	74	6	4	-	-	64	
Змістовий модуль 2. Шляхи підвищення ефективності педагогічного спілкування.													
Тема 6. Проблема розпізнання істини та неправдивості.	6	2	2	-	-	2	14	2	2		-	10	
Тема 7. Вербальна та невербальна комунікація.	10	4	2	-	-	4	6		-	-	-	6	
Тема 8. Комунікативна культура викладача у педагогічному колективі ЗВО.	12	4	2			6	12	2	2			8	
Тема 9. Етика професійного зростання як необхідна умова	10		2			8	6					6	

кар'єрного зростання.												
Тема 10. Ефективність педагогічного спілкування.	12		2			10	8					8
Разом за змістовим модулем 2.	50	10	10	-	-	30	46	4	4	-	-	38
Усього годин	120	22	20	-	-	78	120	10	8	-	-	102

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет психології спілкування	2
2	Сутність психолого-педагогічного спілкування	2
3	Особливості психології та етики педагогічного спілкування	2
4	Принципи психології та етики педагогічного спілкування	2
5	Категорії етики у психолого-педагогічній взаємодії	2
6	Проблема розпізнання істини та неправдивості	2
7	Вербальна та невербальна комунікація.	2
8	Комунікативна культура викладача у педагогічному колективі ЗВО	2
9	Комунікативна культура викладача у педагогічному колективі ЗВО	2
10	Ефективність педагогічного спілкування	2
Усього годин практичних занять		20

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Андреева Г.М. Психология социального познания. Москва, 2000.
2. Бех І. Д. Виховання особистості: У 2 кн. Кн.1: Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади: навч-метод. видання. Київ: Либідь, 2003. 280 с.
3. Білавич Г. Основи ораторського мистецтва: навч.-метод. посібн. Івано-Франківськ, 2008. 180 с.
4. Білавич Г. Основи риторики: навч. посібн. Івано-Франківськ, 2009. 160 с.
5. Богомолова Н.Н. Массовая коммуникация и общение. Москва, 1988.
6. Бодалев А.А. Психология общения. Москва, 1996.
7. Васянович Г.П. Педагогічна етика: навч. посібник. Київ: Академвидав, 2011. 256 с.
8. Вердербер Р., Вердербер К. Communicate! Психология общения. Санкт-Петербург, 2007.
9. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. С. 341-342.
10. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії: наук.-метод. посіб. Київ: МАУП, 2000. 312 с.
11. Ильин Е.П. Психология общения и межличностных отношений. Санкт-Петербург: Питер, 2009
12. Корольчук М.С., Крайнюк В.М., Марченко В.М. Психологія: схеми, опорні конспекти, методики: Навч. посібник для студ. вищих навч. закл. Київ: Ельга, 2005. 320с.
13. Корольчук М.С., Крайнюк В.М., Марченко В.М. Психологія: схеми, опорні конспекти, методики. К., 2005.
14. Кроник А.А., Кроник Е.А. В главных ролях: вы, мы, он, ты, я. М., 1989.

15. Куницина В.Н., Казаринова Н.В., Погольша В.М. Межличностное общение. Санкт-Петербург, 2001.
16. Лабунская В.А., Менджерицкая Ю.А., Бреус Е.Д. Психология затрудненного общения: теория. Методы. Диагностика. Коррекция: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. Москва. Academia, 2001.
17. Лисина М.И. Проблема онтогенеза общения. Москва, 1986.
18. Максименко С.Д., Забродський М.М. Технологія спілкування (комунікативна компетентність учителя: сутність і шляхи формування). Київ, 2005.
19. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика: Навч. посіб. 2-ге вид., стер. Київ: Вища шк., 2006. 311 с
20. Межличностное восприятие в группе / под ред. Г.М. Лазарева. Москва, 1982
21. Петровская Л.А. Компетентность в общении. Социально-психологический тренинг Л.А.-Петровская М., 1989.
22. Психология: Учебник для гуманитарных вузов /Под ред. В.Н. Дружинина. Санкт-Петербург., 2007. Глава 20. Психология межличностного взаимодействия. С. 359-369.
23. Рогов Е.И. Психология общения. Москва: Владос, 2001.
24. Сагач Г. М. Ділова риторика: мистецтво риторичної комунікації: навч. посібник. Київ: Зоря, 2003. 255 с.
25. Семенов О. М. Рудь О.М. Культура фахової мови: навч. посібник. Суми: РВВ СОШПО, 2014. 260 с.
26. Стахів М. Український комунікативний етикет: навч.-метод. посібник. Київ: Знання, 2008. 245с.
27. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні; Інститут української мови. Київ: Наук. думка, 2012. 288 с.
28. Філоненко М.М. Психологія спілкування : Підруч. для вищ. навч. закл./ М.М.Філоненко. - К.: Центр учбової літератури, 2008.-224 с.
29. Фіцула М.М. Педагогіка : навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Київ: Видавничий центр «Академія», 2002. С.423-433.
30. Шевчук С. В. Ділове мовлення для державних службовців: навч. посібник. Київ: Арій, 2008. 395с.

Допоміжна література

1. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення. Львів: Світ, 1990. 226 с.
2. Білоус М. Чарівні слова. Урок української. 2002. № 10. С. 36-38.
3. Васянович Г. П. Морально-правова відповідальність педагога (теоретико-методологічний аспект): монографія. 2-ге вид. Львів: Львів, держ. фін.-екон. ін-т, 2002. 232 с.
4. Вихованець І.Р. Таїна слова. Київ: Рад. школа, 1990. 287с.
5. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. Київ: Вища школа, 1985. 360 с.
6. Горелов И.Н. Невербальные компоненты коммуникации. Москва, 2009.
7. Донченко Т. Мовленнєвий розвиток як науково-методична проблема. Дивослово. 2006. № 5. С. 2-5.
8. Зязюн І. А., Крамущенко Л. В., Кривонос І. Ф. та ін. Педагогічна майстерність: підручник. 2-ге вид., доп. іпереробл. Київ: Вища шк., 2004. 422с.
9. Зязюн І. А., Кривонос І. Ф., Тарасевич Н. М. Гуманістична сутність майстерності А. Макаренка-вихователя. Педагогіка і психологія. Вісник Академії педагогічних наук України. 1998. № 1. С. 18-43.
10. Берн Э. Игры, в которые играют люди. Люди, которые играют в игры. Минск, 1992
11. Кан-Калик В. Учителю о педагогическом общении: кн. для учителя. Москва: Просвещение, 1987. 190 с.
12. Карнеги Д. Как приобретать друзей и оказывать влияние на людей /Дейл Карнеги - М., 1986 (и др.)
13. Корніяка О. Мистецтво гречності. Київ: Либідь, 1995. 94 с.
14. Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. Стилїстика української мови: підручник. Київ: Вища школа, 2003. 462 с.

15. Пономарів О. Культура слова. Мовностилістичні поради. Київ: Либідь, 1999. 232 с.
16. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування: навч. посібник. Київ: Знання, 2006. 291с.
17. Русанівський В. М. Культура української мови. Київ: Либідь, 1990. 306 с.
18. Сербенська О. Культура усного мовлення : практикум : навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 135 с.
19. Сухомлинський В.О. Слово про слово. Вибр. тв.: У 5 т. Т. 5. Статті. К., 1977. 639 с.
20. Чмут Т. К. Шляхи розвитку культури спілкування студентів вищих навчальних закладів: навч. посібник. Київ: Основа, 2002. 380с.
21. Чмут Т., Чайка Г. Вербальні засоби спілкування та мовленнєвий етикет. Етика ділового спілкування. Київ, 2002. С. 107-117.
22. Шейнов В.П. Психология манипулирования. Тайное управление людьми. Минск, 2010.
23. Шостром Э. Анти-Карнеги, или человек-манипулятор. Минск, 1992.

Інформаційні ресурси

1. Басюк Н. Комунікативна культура педагога вищої школи як головний аспект педагогічного спілкування. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/20252/1/Basjuk1.pdf>
2. Лесько О.Й., Прищак М.Д., Рузакова Г.Г., Залюбівська О.Б. Етика ділових стосунків. Електронний навчальний посібник URL: <http://posibnyku.vntu.edu.ua>
3. Стахів М. Комунікативний етикет як складова професійної компетентності педагога. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2014. № 4. С. 87–96. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pippo_2014_4_12
4. Туркот Т.І. Зміст та структура комунікативної культури педагога. URL: http://pidruchniki.com/13680808/pedagogika/pedagogika_vischoyi_shkoli

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Роботи (проекти, презентації, есе, реферати, тести тощо), які виконуються із порушенням встановлених викладачем термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від максимально можливої кількості балів за даний вид діяльності). Перескладання пропущених занять або завдань самостійної роботи відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, працевлаштування тощо). Відвідування аудиторних занять є бажаним. Теми пропущених занять студент опрацьовує самостійно.

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (2019 р.; Інтернет-ресурс: <https://drive.google.com/file/d/1kpvtbTTnlgy2Tz29iNvgwlMe84tMAkRg/view>). У процесі навчання забороняються академічний плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування (при написанні контрольної роботи та складанні іспиту), хабарництва.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями провідних засад педагогіки, дидактики, методики викладання тощо;
- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;
- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Студент зобов'язаний:

- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, не запізнюватися на заняття (виняток можуть становити запізнення з поважних причин), дотримуватися правил суспільної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;
- виконувати завдання, визначені для практичних занять і самостійної роботи;
- набрати під час вивчення навчальної дисципліни (разом з балами за залік) мінімум 60 балів.

Розподіл балів

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Виконання самостійної роботи	8	4	32
Усна відповідь на практичному занятті	10	3	30
Контрольна робота	1	5	5
Творча робота	1	5	8
Залік	1	25	25
Усього:			100